

LUNDS
UNIVERSITET

Lunds universitet

B-uppsats i medie- och kommunikationsvetenskap

Institutionen för kommunikation och medier

Fortsättningskurs i medie- och kommunikationsvetenskap

MKVA22:4 VT 2026

Mellan ansvar och utfrysning: En kvalitativ studie om unga vuxnas förståelse av cancel culture och yttrandefrihet

Författare: Emmie Nilsson, Fabian Rasmussen och Isabella Reis

Handledare: Christine Davidsson Sandal

Examinator: Fredrika Thelandersson

Abstract

Mellan ansvar och utfrysning: En kvalitativ studie om unga vuxnas (20-25 år) förståelse av cancel culture och yttrandefrihet är en B-uppsats författad av Emmie Nilsson, Fabian Rasmussen och Isabella Reis inom institutionen för medie- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet. Studien undersöker hur unga vuxna ser på cancel culture i relation till yttrandefrihet, med Zara Larssons uttalande om en abort som fallstudie. Med utgångspunkt i tidigare forskning och Michel Foucaults maktperspektiv analyseras hur sociala medier påverkar social kontroll, offentlig kritik och självzensur.

Uppsatsen bygger på en kvalitativ metodansats där tre semistrukturerade intervjuer genomförts med unga vuxna som är aktiva användare av sociala medier. Det empiriska materialet analyseras tematiskt med fokus på hur deltagarna resonerar kring ansvarstagande, offentlig kritik och gränsen mellan legitim kritik och social utfrysning. Resultatet visar att cancel culture uppfattas både som ansvarstagande och som en begränsning av yttrandefriheten. Offentliga personer förväntas anpassa sina uttalanden efter normer, vilket kan leda till självzensur. Samtidigt framhålls publikreaktioner som ett sätt att markera mot skadliga uttalanden.

Analysen visar att sociala medier kan förstås som en form av modern övervakning där människor ständigt granskas av andra. Cancel culture kan därmed förstås som en social maktprocess där gruppsyck, normer och kollektivt deltagande påverkar vilka uttryck som anses acceptabla. Fenomenet kan därmed både stärka och begränsa öppna samtalet.

Nyckelord: Cancel culture, yttrandefrihet, sociala medier, ansvarstagande

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	2
Inledning	3
Syfte och frågeställning	5
Tidigare forskning/forskningsläge	6
Teori	7
Metod	8
Analys	9
Cancel culture och Foucaults Panopticon	10
Den normaliserande bedömningen	11
Ansvarstagande	15
Intervjupersonernas egna upplevelser	19
Slutsats	21
Litteraturlista	23
Akademisk litteratur	23
Empiriskt material	24
Bilagor	25
Bilaga 1.	25
Intervjuguide	25
Bilaga 2.	27
Transkribering	27
Exempel från Intervju 1:	27
Exempel från Intervju 2:	28
Exempel från Intervju 3:	29

Inledning

Denna B-uppsats behandlar fenomenet cancel culture och dess möjliga påverkan på yttrandefrihet, med fokus på hur offentliga personer bemöts när de uttrycker kontroversiella åsikter. Cancel culture är ett relativt nytt fenomen som diskuteras i samband med sociala medier och hur det har förändrat förutsättningarna för att uttrycka åsikter, ansvarstagande och kritik (Holtug, 2025, s. 137-139). Begreppet kan förstås både som en form av socialt ansvarstagande och en potentiell begränsning av individens yttrandefrihet (Holtug, 2025, s. 139). Uppsatsen förhåller sig till forskningsfältet medie- och kommunikationsvetenskap med fokus på unga vuxnas (20-25 år) förståelse av cancel culture i relation till yttrandefrihet, sociala mediers roll i offentlig kritik och självcensur samt hur det digitala medielandskapet formar social kontroll och normbildning.

I vår uppsats använder vi oss av Pippa Norris definition av cancel culture. Cancel culture definieras enligt Norris som olika kollektiva försök att socialt straffa, tysta eller marginalisera personer, idéer, verk eller organisationer som uppfattas som moraliskt problematiska (2023, s. 148). Det innebär alltså att människor använder kollektiva påtryckningar eller gruppsytryck för att få någon utesluten, tystad, bojkottad eller fråntagen sin plattform på grund av uttalanden, handlingar eller idéer som anses skadliga, stötande eller moraliskt felaktiga (Norris, 2023, s. 148).

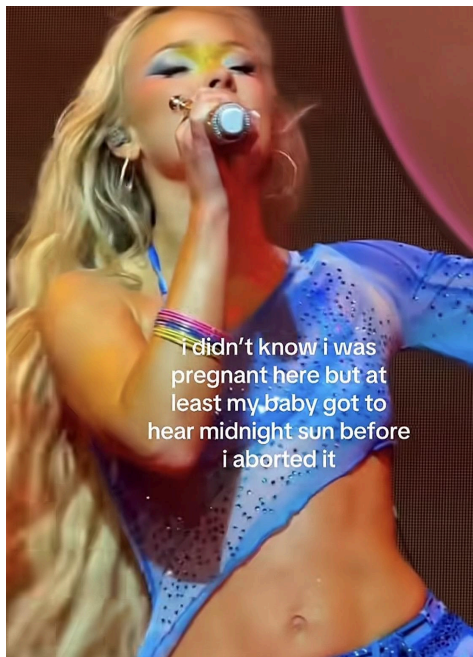
Problembakgrunden grundar sig i en pågående debatt där cancel culture beskrivs på olika sätt. Det kan både ses som ett verktyg för att hålla individer ansvariga för uttalanden och handlingar. Men även som ett fenomen som kan leda till censur och minska utrymmet för öppna diskussioner (Norris, 2023, s. 147). Offentliga personer blir centrala i debatten eftersom deras uttalanden får stor spridning och väcker starka reaktioner, vilket gör dem särskilt utsatta för granskning och kritik på sociala medier (Norris, 2023, s. 153-154).

Yttrandefrihet beskrivs av Ödmark (2021, s. 222), med stöd av Denis McQuail, som en grundläggande förutsättning för demokratisk kommunikation och en nödvändig förutsättning för samhällelig utveckling. Det innefattar rätten att publicera och skydda kritiska röster, men innebär inte frihet från reaktioner eller ansvarsutkrävande (Ödmark, 2021, s. 225). Det öppna samtalet kan förstås som ett offentligt samtal där olika åsikter ges utrymme att uttryckas, mötas och bemötas, även när de är motstridiga eller kontroversiella, vilket går i linje med

McQuails syn på offentlig kommunikation som en grundläggande förutsättning för ett fungerande demokratiskt samhälle (Ödmark, 2021, s. 222). Det är just i detta som cancel culture blir relevant att undersöka, eftersom fenomenet inte begränsar yttrandefriheten genom statliga ingripanden, utan genom sociala reaktioner och kollektivt tryck.

Ämnet är viktigt eftersom sociala medier idag spelar en stor roll i hur människor uttrycker åsikter och deltar i samhällsdebatten. Reaktioner mot kontroversiella uttalanden kan snabbt få stora konsekvenser för individers rykte, karriärer och möjligheter att delta i det öppna samtalet. Fenomenet cancel culture blir därmed relevant att undersöka ur ett demokratiskt perspektiv i relation till yttrandefrihet, ansvarstagande och social bestraffning. Genom att studera offentliga personer och sambandet mellan cancel culture och yttrandefrihet kan uppsatsen bidra till ökad förståelse för hur dagens medielandskap formar det offentliga samtalet.

Fallstudien som valts att studeras utifrån problemformuleringen är Zara Larssons senaste kontrovers i samband med sitt uttalande om en abort. Händelsen grundar sig i en TikTok-video publicerad av en person som varit på hennes konsert. Videon visar Zara när hon uppträder på scenen och på videon står det denna text som visas på bilden nedan:

Skärmdump från videon på TikTok

I kommentarsfältet på videon kommenterar Zara Larsson själv följande:

Zara Larsson ✓

I killed the performance and then you killed it after the performance purrrrrr

3-3 Svvara

♥ 833,4 tn

Skärmdump av kommentaren i kommentarsfältet

Enligt Aftonbladets skribent Natalie Demirian Genna (2026) skapade händelsen mycket reaktioner från omvärlden där vissa ansåg det som ett roligt skämt medan många andra inte tyckte det var okej att skämta om, och kritiserade hennes uttalande. Dessutom har denna kommentar bidragit till en stor ekonomisk förlust för Zara Larsson, då hon förlorat ett samarbetspartnerskap värt 3 miljoner dollar (Demirian-Genna, 2026). Den omfattande och snabbt spridande kritiken hon fick i samband med detta, tillsammans med exkludering från ett större samarbete, gör att fallet kan ses som ett tydligt exempel på cancel culture.

Syfte och frågeställning

Denna studie syftar till att undersöka unga vuxnas förståelse och resonemang kring fenomenet cancel culture i relation till yttrandefrihet. Detta genom att analysera deras personliga attityder, samt deras tolkningar av publikreaktioner på Zara Larssons uttalande och skämt om en abort. Utifrån syftet har följande frågeställningar formulerats:

F1: Hur tolkar unga vuxna publikreaktionerna på Zara Larssons uttalande om abort i relation till cancel culture?

F2: Hur resonerar unga vuxna kring relationen mellan cancel culture och yttrandefrihet i medier?

Tidigare forskning/forskningsläge

Forskning om cancel culture befinner sig i skärningspunkten mellan flera medie- och kommunikationsvetenskapliga samtal om yttrandefrihet, digital medielogik, normskapande och ansvarsutkrävande i en offentlighet präglad av sociala medier. Ezurmendia och Carbonell (2025, s. 70) diskuterar i sin analys hur cancel culture på sociala medier har återupplivat en gammal debatt. De har analyserat 16 olika rättegångsbeslut i Chiles högsta domstol och kopplar detta till konstitutionella rättigheter som rätten till heder och integritet och hur det prövas mot yttrandefriheten. Ezurmendia och Carbonell (2025, s. 73) förklarar att i Chile har cancelling genom sociala nätverk gått så långt att man behövt använda sig av juridiska förfarande för att skydda grundläggande rättigheter hos den anklagade. Den rättsliga dimensionen är inte något som är centralt i vår studie, men den illustrerar hur cancel culture potentiellt kan få rättsliga konsekvenser.

Tanner et al. (2026, s. 160-165) bidrar med en djup narrativ analys av hur bland annat nyhetsmedier gestaltar cancel culture händelser. De använder Billie Eilish som fallstudie för sin analys och samlade in 46 nyhets- och underhållningsartiklar publicerade med ett brett urval söktermer kopplade till Billie Eilish och cancel culture. De identifierade de fyra återkommande berättelsepunkter som de kallar "narrativ anatomi" föregångs händelsen, brottet mot normen, cancellingsögonblicket, ursikten och återhämtningen. Till skillnad från medieanalyser som fokuserar på hur journalister och medier framställer ett fenomen, syftar vår studie till att undersöka hur mottagare resonerar kring cancel culture. Tanner et al. (2026, s. 166) påpekar själva att unga mottagare utgör "en viktig hänsyn och ett område för fortsatt forskning", eftersom mediernas berättelser om cancel culture i hög grad bygger på och riktar sig till en yngre publik.

Det vi menar saknas i den befintliga forskningen är ett fokus på hur vanliga mottagare, i synnerhet unga vuxna med daglig närvaro på sociala medier, förstår och resonerar kring fenomenet i relation till yttrandefriheten och hur detta vidare kan förstås genom Foucaults maktperspektiv. Tidigare forskning tenderar antingen att studera mediernas gestaltning av cancel culture uppifrån, som Tanner et al., eller att undersöka fenomenets rättsliga konsekvenser, som Ezurmendia och Carbonell. Få studier undersöker hur cancel culture faktiskt uppfattas och tolkas av dem som konsumerar och deltar i det dagligen. Unga vuxna är en särskilt relevant grupp i detta sammanhang, eftersom de har vuxit upp med sociala medier

som en naturlig del av det offentliga samtalet och befinner sig i en fas där förhållningssätt till ansvar, normer och yttrandefrihet fortfarande formas. Vår studie bidrar till det pågående samtalet om cancel culture och yttrandefrihet genom att inta ett mottagarperspektiv med kvalitativa intervjuer, och genom att använda ett aktuellt och konkret medialt fall, Zara Larssons uttalande i abortfrågan som fallstudie för hur unga vuxna navigerar gränsen mellan ansvarsutkrävande och social bestraffning.

Teori

Studien utgår från Michel Foucaults maktperspektiv för att analysera hur unga vuxna resonerar kring cancel culture och yttrandefrihet. Genom begrepp som Panopticon och normalisering blir det möjligt att undersöka hur offentlig granskning och sociala reaktioner eventuellt påverkar individens vilja att uttrycka åsikter. Utifrån Foucaults maktperspektiv och teori om den moderna disciplinen används Panopticon som en symbol för hur makt och övervakning fungerar i samhället. Idén om Panopticon kommer ursprungligen från Jeremy Bentham som ritade ett fängelse där en vakt i ett centralt torn kunde se alla fångar, men fångarna visste aldrig exakt när de blev övervakade (Foucault, 1995, s. 201-202). När människor tror att de kan bli övervakade hela tiden börjar de kontrollera sig själva, menar Foucault (1995, s. 203). På så sätt utövas makt som en form av social kontroll för övervakning och disciplinering. Vi har även valt att delvis använda oss av Gary Guttings läsning av Foucault i vår uppsats. Detta då denna läsning erbjuder en mer pedagogisk och lättillgänglig genomgång av Foucaults begrepp som underlättar tillämpningen av begreppen i studien.

Ur Foucaults olika perspektiv, bland annat den normaliserande blicken, kan man dock ifrågasätta om yttrandefriheten verkligen är fri, eftersom diskurser och sociala normer begränsar vad som är möjligt att säga och vem som får höras (Foucault, 1995, s. 186). Detta leder till begreppet censur, som innebär att yttranden begränsas eller förbjuds, antingen av staten eller av andra aktörer. Traditionellt förknippas censur med statlig kontroll, men med hjälp av Foucault vidgas förståelsen av makt och inkluderar även samhällets normer och diskurser som en del av censuren. När folket inte vågar uttrycka sina åsikter på grund av potentiella konsekvenser kan det leda till vad vi kallar för självcensur. En av dessa konsekvenser är cancel culture. Cancel culture är ett av de centrala fenomenen i vår studie

och handlar om att en person, ofta en offentlig, blir utsatt för en form av kollektiv kritik och ibland bojkott. Detta i följd av ett uttalande eller en handling som upplevs som normbrytande.

Metod

Vi har valt en kvalitativ ansats som lämpar sig väl för studiens syfte att undersöka hur individer resonerar kring cancel culture, yttrandefrihet och ansvar. Studien eftersträvar att förstå fenomenet ur intervjupersonernas perspektiv. Metoden är särskilt lämplig för frågor som kräver djupare förståelse för tankegångar och upplevelser snarare än statistiska mönster (Seale, 2018, s. 15). Det vetenskapsteoretiska förhållningssättet är tolkningsinriktat, vilket innebär att de svar vi får från intervjupersonerna inte ses som objektiva sanningar utan som uttryck för subjektiva uppfattningar formade av den sociala kontext de befinner sig i (Seale, 2018, s. 15-16).

Insamlingstekniken som har valts är kvalitativa intervjuer genomförda ansikte mot ansikte. Intervjuer ger möjlighet att fånga upp nyanser, resonemang och tankegångar genom att låta den som blir intervjuad prata så mycket som möjligt, vilket kan bidra med svar som exempelvis en enkät inte hade kunnat ge (Byrne, 2018, s. 219). Att genomföra intervjuerna fysiskt möjliggjorde ett naturligare samtal och gjorde det enklare att följa upp svar i stunden. Vi använde oss av en semistrukturerad intervjuform där samma frågor ställdes till alla intervjupersoner i samma ordning (Se intervjuguide, Bilaga 1). Trots denna struktur gav intervjutekniken utrymme för individuella resonemang, vilket innebär att varje person diskuterade kring frågorna utifrån sina egna subjektiva uppfattningar och erfarenheter (Byrne, 2018, s. 219). Tre intervjupersoner valdes ut bland unga vuxna, mellan 20 och 25 år, då vi bedömde att de skulle ha en större närhet till ämnet då både många i denna åldersgrupp vet vem Zara Larsson är och använder sig av sociala medier dagligen. Cancel culture på sociala medier är fortfarande ett relativt nytt fenomen, vilket innebär att dagens unga vuxna idag har vuxit upp med det och sett hur det har utvecklats. För att undvika en alltför avslappnad intervju valde vi att intervju vänner av vänner snarare än personer i vår närmaste omgivning. Detta underlättade senare jämförelse och kodning av materialet, samtidigt som det säkerställer att alla centrala teman berördes i varje intervju.

Intervjuperson 1 är en man i 22-årsåldern med högsta utbildning i gymnasieexamen och jobbar nu heltid som lageransvarig på ett förpackningsföretag. Intervjupersonen använder sociala medier två timmar varje dag, både för att följa personer som han känner privat samt offentliga profiler. Han uttryckte att han var väl bekant med begreppet cancel culture.

Intervjuperson 2 är en kvinna på 24 år som studerar design och medieproduktion. Hon använder sociala medier dagligen för att interagera med vänner, samt dela med sig av konst.

Hon är väl bekant med begreppet cancel culture. Intervjuperson 3 är 20 år gammal med högsta utbildning i gymnasieexamen och väntar på att universitetskursen ska börja till hösten.

Intervjuperson 3 använder sociala medier varje dag men endast passivt i den mån att de inte laddar upp något själv och följer fler offentliga personer än vänner och släkt. Cancel culture var ett begrepp som intervjuperson 3 kände sig väl bekant med.

Arbetsfördelningen innebar att varje författare genomförde en intervju, vilket skapade förutsättningar för naturliga samtal och minskade risken för att intervjuerna skulle påverka varandras datainsamling. Efter att samtliga intervjuer genomförts samlades gruppen för att gemensamt gå igenom, jämföra och diskutera det insamlade materialet. Därefter genomfördes en kodningsprocess där intervjuerna analyserades och granskades utifrån centrala teman som cancel culture, yttrandefrihet och ansvar. Enligt Rivas (2018, s. 433-434) innebär öppen kodning att identifiera och kategorisera återkommande teman i det empiriska materialet, vilket användes för att strukturera materialet inför den fortsatta analysen. Genom att kombinera de individuellt insamlade intervjuerna med en gemensam kodning och analysprocess skapades en samlad förståelse av materialet och möjliggjorde jämförelser mellan de olika intervjuerna.

Analys

I denna del analyseras cancel culture i relation till yttrandefrihet och offentliga personers uttryck av åsikter. Analysen utgår från det insamlade materialet från tre olika intervjuer med tre olika intervjupersoner. Återkommande teman, beskrivningar, argument och åsikter i materialet studeras för att skapa en djupare förståelse. Det tolkas med hjälp av uppsatsens teoretiska utgångspunkter i Foucaults maktperspektiv inom medie- och kommunikationsvetenskap. Fokuset ligger på hur fenomenet beskrivs som både ett sätt att utkräva ansvar och som en möjlig begränsning av det öppna samtalet.

Analysdelen är mestadels uppdelad utifrån de tre olika intervjuerna eftersom intervjupersonerna visar delvis olika förståelser och tolkningar av cancel culture, vilket ger skilda ingångar till materialet. De tre intervjuerna genomfördes dessutom av tre olika intervjuare, vilket till viss del påverkat samtalens inriktningar och därmed bidragit till variation i det empiriska materialet. Genom att strukturera analysen på detta sätt blir det tydligare hur olika perspektiv framträder och hur fenomenet kan förstås på flera sätt utifrån intervjupersonernas erfarenheter och resonemang.

Cancel culture och Foucaults Panopticon

I intervju 1 beskrev intervjuperson 1 cancel culture som:

“När man tycker att en person har gjort fel. Då har man byggt upp någon slags kultur av att man gånger upp sig i en stor mängd människor och cancellar människan. Och om den människan är känd så är målet att den tappar så många följare som möjligt för någonting den har sagt som många tycker är fel. Men ibland så kanske det bara räcker med att en tycker det är fel. Och då är det många som hakar på för att det ska vara det trendiga och coola.” (Intervju 1)

Intervjupersonens tolkning av cancel culture-fenomenet är alltså att någon anser att en person gjort fel och uttrycker detta. Därefter sprids kritiken genom sociala mediers medielogik. Jenny Sjöo (2005, s. 22) beskriver, med utgångspunkt i McQuails teori om medielogik, hur mediernas form och struktur påverkar hur innehåll produceras, sprids och får genomslag. Detta sker exempelvis genom snabb informationsspridning, publikens interaktion och algoritmiska prioriteringar, vilket bidrar till att reaktioner förstärks när fler människor håller med och deltar.

Cancel culture blir i detta sammanhang ett bra exempel på social kontroll och disciplin. Sociala medier kan förstås genom Foucaults idé om Panopticon, där offentliga personer ständigt blir övervakade och riskerar att få kritik och negativa konsekvenser för handlingar och uttalanden. Därför börjar de själva att anpassa sina beteenden, vad de säger och gör

offentligt. Cancel culture kan då ses som ett modernt disciplinsystem där offentlig kritik, utfrysning eller bojkott används för att upprätthålla normer och rädslan för att bli “cancelled” gör att människor anpassar sig redan innan något händer.

Intervjuperson 1 förklarar dessutom hur offentliga personers rädsla för att bli filmade och att åsikter som inte är tänkt för offentligheten sprids:

“Är du offentligt så kanske du inte säger vad som helst. För att du är rädd att det kan fångas på någons video. Och lägger de ut den sen så kanske det hamnar på någon TikTok som blir jättekänd och där det står “kolla den här människan när den säger...” och så får miljontals människor se den. Helt plötsligt så har du yttrat dig om en sak som du bara ville yttra dig till dina vänner om. Nu har du gjort det till hela Sverige. Så på det sättet så är folk lite mer rädda nu än förr i tiden att yttra sig och använda sig av yttrandefriheten. För att du vet inte riktigt när andra lyssnar och inte lyssnar.” (Intervju 1)

Kopplingen till Panopticon förstärks eftersom människor inte vet när de blir granskade av andra eller när något kan spridas även utanför sociala medier. De börjar därmed övervaka sig själva och vara mer försiktiga. Det leder till ett förändrat beteende med själv censur och självdisciplin, i rädsla för negativa konsekvenser. De risker som tillkommer i samband med denna utveckling är ett minskat användande av en av de demokratiska grundlagarna, yttrandefrihet.

Den normaliserande bedömningen

Foucault beskriver sin teori om social kontroll som en normaliserande blick, vilket innebär att människor ständigt granskas och bedöms utifrån samhällets normer för vad som anses rätt och fel (1995, s. 184). Människor anpassar sitt beteende eftersom de är rädda för att bli kritiserade, utpekade och betraktade som “onormala” (Foucault, 1995, s. 183-184). Normer fungerar därför som en form av social kontroll där människor övervakar både sig själva och andra för att passa in i samhället. Detta kan kopplas till cancel culture på sociala medier, där normtrycket blir extra starkt eftersom många människor deltar samtidigt och reaktioner sprids

snabbt offentligt. I exempelvis fallet med Zara Larsson kan människor delta i kritik eller bojkottning för att undvika att själva bli ifrågasatta eller uteslutna. På så sätt skapas ett grupptryck där människor följer majoritetens reaktioner för att passa in och undvika att bli utpekade och betraktade som “onormala” (Norris, 2023, s. 152).

Vidare kopplat till majoritetens reaktioner och åsikter ger intervjuperson 1 egna exempel på situationer:

“Andrew Tate har blivit cancelled tidigare. Han blev cancelled för hans syn på kvinnor och hans sätt att manipulera sina följare att tycka likadant som honom. Det var ju ett typiskt exempel av det jag sa innan. Att när en människa tycker det är fel så tycker alla andra också för att det ska vara coolt och trendigt.” (Intervju 1)

“Om en fotbollsspelare går till ett annat lag, typ deras rivaler, så kommer cancel culture försöka göra så att de cancellar honom och får honom att se dum ut för det han gör. Men egentligen så gjorde han det bara för sin karriär. I just det fenomenet tycker jag att cancel culture är dumt. För att de gör det bara för de vill få känslan av att de kan göra skillnad på något sätt. De vill känna samhörighet och det gör de ju via att cancella honom.” (Intervju 1)

Dessa fall förklarar hur cancel culture blir ett sätt att kollektivt bestraffa individer.

Intervjuperson 1 anser att det blir som en “trend” eller en grupptillhörighet för att känna att man gör någonting tillsammans som anses vara rätt. Norris beskriver hur människor tenderar att anpassa sig efter vad som uppfattas som den dominerande åsikten i ett samhälle eller en grupp (2023, s. 147). De som delar majoritetens värderingar känner sig trygga att uttrycka sina åsikter öppet, medan personer med avvikande uppfattningar riskerar att tystna av rädsla för kritik eller social uteslutning (Norris, 2023, s. 149-150). Hegemoni är ett begrepp som handlar om hur vissa normer och värderingar blir så dominerande att de uppfattas som de självklara och “rätta” (Norris, 2023, s. 152).

Andrew Tate och den fotbollsspelare som intervjupersonen nämner är exempel på hur människor kollektivt går samman för att kritisera eller “cancella” individer som bryter mot gruppens normer. Detta kan även kopplas till Zara Larssons uttalande om en abort, där reaktionerna i sociala medier visar hur kollektiva normer snabbt mobiliseras för att värdera ett offentligt yttrande. Intervjupersonen menar att människor ofta följer majoritetens reaktioner eftersom det blir trendigt och skapar en känsla av samhörighet. På så sätt kan cancel culture förstås som ett uttryck för hegemoniska processer, där gruppens gemensamma värderingar förstärks samtidigt som avvikande perspektiv riskerar att tystas eller marginaliseras.

Detta kan vidare förstås utifrån Foucaults perspektiv på normalisering och disciplinär makt. Som tidigare nämnt menar Foucault att makt inte enbart utövas genom lagar och direkta straff, utan också genom sociala normer där människor lär sig vad som anses vara “normalt” och acceptabelt beteende (1995, s. 183-184). På samma sätt som han beskriver hur dessa system skapar disciplin så fyller likes, kommentarer och delningar på sociala medier en funktion för belöning och bestraffning. Den som uttrycker “rätt” åsikter enligt hegemonin och majoriteten får bekräftelse och inkluderas i gemenskapen, medan den som uttrycker avvikande åsikter riskerar kritik och socialt uteslutande. Utifrån cancel culture-fenomenet innebär det alltså att människor censurerar sig själva och sina åsikter i rädsla för potentiella konsekvenser. Därmed blir hegemonin starkare eftersom majoritetens normer framstår som självklara och avvikande perspektiv gradvis osynliggörs.

Genom att använda Foucaults teori kan nya dimensioner av cancel culture belysas. Han menar att makt inte enbart är förtryckande utan också produktivt, eftersom den formar människors identiteter, relationer och uppfattningar av rätt och fel. Cancel culture kan därför både ses som ett sätt att begränsa yttrandefrihet och som en funktion för att upprätthålla sociala normer kring exempelvis sexism, rasism eller diskriminering. Det innebär att fenomenet inte enbart kan förstås som “onda” eller “goda” handlingar, utan som en del av större maktprocesser där samhället avgör vilka värderingar som ska accepteras och vilka som ska marginaliseras.

Intervjuperson 3 lyfter en dimension av cancel culture som går bortom den enskildes yttrande, nämligen att deltagandet i cancel culture sällan handlar om en genuint upplevd kränkning, utan snarare om ett socialt beteende drivet av grupptryck:

“Jag tänker att folk som egentligen inte bryr sig om detta, om abortfrågan, de kanske bara hoppar på detta, det hon gjorde nu för att försöka få ner själva personen. För de gillar inte henne.” (Intervju 3)

Detta resonemang synliggör hur cancel culture kan fungera som ett verktyg för social positionering snarare än moraliskt ansvarstagande. Deltagandet i en cancel-rörelse blir då ett sätt att bekräfta sin egen plats inom gruppen och signalera att man tillhör den “rätta” sidan av diskursen. Makten utövas alltså inte bara mot den som blir cancelled, utan också inom den grupp som utövar “cancellandet”. Detta kan även kopplas till Foucault (1995, s. 183) i hur han skriver att den disciplinära makten inte endast bestraffar ett enskilt misstag utan skapar ett system av kontinuerlig normalisering. Som intervjuperson 3 observerar hoppar många deltagare på cancel-rörelser utan att egentligen bry sig om sakfrågan. Vi ser det genom att de endast deltar för att markera sin egen position och visa att de tillhör normen.

Intervjuperson 3 beskriver vidare hur denna mobbmentalitet tenderar att vara kortlivad och ytlig:

“I cancelled culture tror jag det är mest bara mobbmentalitet. Det är bara vi alla hatar han här nu för att han sa detta och sen försvinner det efter ett tag. Och det är oftast väldigt små grejer de hakar på.” (Intervju 3)

Att reaktionerna är tillfälliga och ofta oproportionerliga i förhållande till det ursprungliga yttrandet tyder på att cancel culture som fenomen drivs av sociala mediars logik snarare än av en genomtänkt etisk hållning. Det skapas en kortvarig konsensus kring vad som är fel, och normer upprätthålls men bara så länge intresset håller. I detta fall speglar cancel culture-vågen inte nödvändigtvis samhällets djupaste värderingar, utan snarare vad som för stunden är socialt lönsamt att ta avstånd ifrån.

En konsekvens av denna mobbmentalitet är att gränsen mellan legitim kritik och utfrysning suddas ut. Intervjuperson 3 resonerar kring detta, “Jag har aldrig sett något bra komma ut ur cancel culture för någon av parterna. Egentligen.” (Intervju 3). När cancel culture drivs av gruppsytryck snarare än av ett genuint intresse för sakfrågan riskerar det att undergräva sin egen funktion som ett verktyg för ansvarsutkrävande. Kritiken når sällan fram som en meningsfull signal till den som kritiseras, eftersom den drunknar i bruset av deltagare som primärt agerar utifrån sociala motiv. Ur ett perspektiv som betonar yttrandefrihet skapar detta ett problematiskt klimat, inte för att kritik i sig är fel, utan för att den kollektiva och okritiska karaktären hos cancel culture riskerar att tysta röster som egentligen borde höras i det offentliga samtalet.

Ansvarstagande

Utifrån Zara Larsson-fallet där hon använder sig av ett abort-skämt i ett offentligt kommentarsfält på en TikTok-video säger intervjuperson 1:

“Jag tycker att det är ett skämt som absolut kan vara roligt men kanske ska hållas i ett privat sällskap. Som kändis tycker jag ändå att man har vissa skyldigheter då hon också har unga fans. Och att man då berättar hur man dödar någonting. När hon säger att hon “killed it on the stage” så menar hon att hon gjorde det jättebra ifrån sig. Vilket jag absolut inte tvekar på. Men att de då går hem och “killed it afterwards”, alltså att hon då skulle döda sitt ofödda barn, det kanske kan tyckas lite hårt sagt.” (Intervju 1)

Även intervjuperson 2 hade liknande reaktioner mot uttalandet och säger, “Alltså man kanske inte borde säga att man “killed it”. Och sen “then you killed it”. Det kanske var lite harsh. Men det hade ju inte blivit ett skämt annars.” (Intervju 2).

Ur ett yttrandefrihetsperspektiv kan man argumentera för att människor får skämta om allt, även känsliga ämnen som abort. Humor har länge använts för att provocera, utmana normer och testa gränser (Ödmark, 2021, s. 222-223). Samtidigt betyder inte yttrandefrihet att man är fri från sociala reaktioner eller kritik, därför blir ansvar centralt (Ödmark, 2021, s. 221-222). Intervjuperson 1 menar att Zara Larsson som kändis har ett större ansvar eftersom hon har många unga följare, är en offentlig förebild och påverkar hur människor pratar om känsliga ämnen. Förutsättningarna och humorn bedöms olika beroende på kontext, som intervjupersonen säger så passar skämtet kanske bättre i "privata sällskap". I offentligheten blir normerna starkare eftersom fler människor kan känna sig sårade eller reagera negativt.

Samtidigt uttrycker intervjuperson 2 hur skämtet inte hade fungerat utan parallellen till ett tabubelagt ämne som abort. Humorn är provokativ och kan anses som ett sätt att reflektera en mer allvarlig diskurs inom samhället. På så sätt blir den "hårda" jargongen viktig för skämtets uppbyggnad (Liliequist, 2023, s. 127).

Intervjuperson 1 fortsätter att argumentera vidare om Zara Larssons uttalande:

"Jag menar, Zara Larsson till exempel som säger att hon dödar någonting. Folk är ju mottagliga, speciellt unga. Unga flickor kan växa upp och tro att det är coolt att göra en abort för att Zara Larsson sa "you killed it". Det blir liksom någon slags känsla av att det är coolt att göra en abort. Så just där kanske det visar att man måste vara lite mer försiktig på hur man yttrar sig. Men ja, kändisar borde ha rätt att yttra sig." (*Intervju 1*)

Här kan man återkoppla till Foucault där sociala medier fungerar som en plats där människor konstant granskas, vilket gör att offentliga personer förväntas kontrollera sitt språk och beteende, särskilt kring känsliga frågor. Cancel culture blir då en markör för vad samhället anser vara acceptabelt att skämta om offentligt. Reaktionerna fungerar som en social kontroll som påminner människor om normerna. Exemplet visar samtidigt den dubbla synen på cancel culture. Å ena sidan kan stark kritik ses som viktig för att skydda utsatta grupper och motverka normalisering av känsliga frågor. Å andra sidan kan rädslan för att bli "cancelled" leda till att människor undviker att skämta eller uttrycka sina åsikter öppet. Därmed

aktualiseras frågan om yttrandefrihet och om cancel culture kan skapa risker för självzensur eller ett minskat bruk av den grundlagsskyddade yttrandefriheten. Intervjupersonen menar däremot att kändisar fortfarande bör ha rätten att uttrycka sina åsikter fritt, men att deras större inflytande också innebär ett större ansvar för hur budskap formuleras och uppfattas av publiken. Intervjun visar därför att cancel culture både kan fungera som ett verktyg för ansvarstagande och som en begränsning av människors vilja att uttrycka sig fritt. Detta visar på att cancel culture är ett komplext fenomen som kan tolkas på olika sätt beroende på perspektiv.

Intervjuperson 2 sade sig vara väl bekant med begreppet cancel culture och beskriver det följande, "Alltså, cancel culture är ju att någon offentlig person har betett sig illa åt och att folket har valt att bojkotta den." (Intervju 2). Utifrån Guttings läsning av Foucault förklaras normaliserad bedömning som ett kontrollmedel förekommande i det moderna samhället där individernas beteende jämförs utifrån samhällets standarder och normer. Handlingar bedöms utifrån hur väl de stämmer överens med dessa normer, snarare än om de är moraliskt försvarbara. Detta skapar en ständig strävan efter att uppnå högre standarder trots prestationsnivå (Gutting, 2019, s. 82). Likt normaliserad bedömning så förväntas även offentliga personer bete sig utifrån en viss standard. När denna standard inte uppnås fungerar cancel culture som ett kontrollmedel för avvikande beteende.

När intervjuperson 2 blir frågad om skillnaden mellan legitim kritik och att bli cancelled svarar hon följande:

"Jag tror att om man får kritik så säger man ändå det här var inte bra. Men jag vill gärna höra vad du har att säga. Varför hände detta? Varför sa du så? Varför gjorde du så? Men när man är cancelled så är det bara jag vill inte ens höra. Det är verkligen så att den blir bojkottad. Den försvinner. Så det blir mer att man drar gränsen. Det här är inte okej." (Intervju 2)

Intervjuperson 2 uttrycker hur den offentliga personen inte får möjlighet att bemöta kritiken vid bojkottning. Detta kan liknas vid Guttings tolkning av Foucault där övergången från kroppslig till psykologisk bestraffning beskrivs. Enligt Guttings tolkning så utgår bestraffning i det moderna samhället från mer subtila former av kontroll där syftet är att disciplinera genom sociala och psykologiska metoder (Gutting, 2019, s. 78). Vid bojkottning bestraffas

den offentliga personens rykte, identitet och sociala ställning av allmänheten. Detta kan i sin tur leda till konkreta konsekvenser, såsom förlorade samarbeten, minskat publikstöd eller begränsade yrkesmässiga möjligheter. På så sätt kan bojkottning förstås som ett socialt och psykologiskt utövande av kontroll där syftet är att utkräva ansvar och disciplinera snarare än en fysisk bestraffning.

Intervjuperson 2 blev frågad om hur hon ser på ansvarstagande från offentliga personer, vare sig det är genuint eller ett sätt att upprätthålla sin status eller sitt varumärke. Hon svarade följande:

“Det är svårt. Det känns som att man kan nästan känna det lite i hur de säger förlåt. Om det är en screenshot från Notes app på Instagram som någon lägger upp efter att ha gått helt bananas i sin livesändning då känns det som att okej här har du ju bara sökt hur säger jag förlåt till mina fans? Och skrivit typ första bästa. Speciellt om det är en vägg av text eller om de inte gör någonting för att göra det bättre. Det var någon som gjorde bort sig någon gång och så typ shit det här var ju jättedåligt, så de donerade en massa pengar till just den gruppen som de hade attackerat eller indirekt sårat. Så man kan ändå göra det på ett bra sätt.” (Intervju 2)

Utifrån Guttings läsning av Foucault innebär bestraffning i det moderna samhället att ansvarstagandet måste utgå från själen. Detta innebär att modern bestraffning kräver en inre förvandling eller en omvändelse till ett nytt sätt att leva för att det ska vara möjligt att förlåta (Gutting, 2019, s. 79). Intervjuperson 2 uttrycker hur ansvarstagande uppfattas som mer genuint när en inre förvandling och ett nytt sätt att leva etableras. På så sätt kan en handling förlåtas av publiken.

Distinktion mellan två typer av ansvarstagande kan liknas vid Ödmarks uppdelning av personligt ansvarstagande och ansvarstagande vid yttre press, där personligt ansvar uttrycker en inre förvandling. På så sätt blir personligt ansvar mer genuint, medan ansvarstagande vid yttre press ses som ett sätt att upprätthålla en status (Ödmark, 2021, s. 220).

Till skillnad från Intervjuperson 2 anser Intervjuperson 3 att cancel culture grundar sig i en konflikt av åsikt, snarare än ett sätt att utkräva ansvar. Både intervjuperson 2 och

intervjuperson 3 är väl bekanta med begreppet cancel culture och ser det som en form av maktutövning. Intervjuperson 3 gav följande definition på fenomenet:

“Cancel culture, hade jag sagt, är när någon säger någonting som folk som hänger mycket på internet inte håller med om. Och så gör de sitt bästa för att trycka ner den personens åsikt och det den har sagt för att främja sin egen.”

(Intervju 3)

Analysen visar igen, som i Guttings tolkning av Foucault, hur bestraffningen är mer psykologisk och utgår från själen, snarare än en form av kroppslig bestraffning (Foucault, 1995, s. 16). Zara Larsson blir inte fysiskt bestraffad, men hennes själ i form av identitet, varumärke och hur hon ses i andras ögon blir bestraffad vilket kan behöva den tidigare nämnda förvandlingen av det inre för att få förlåtelse. Foucault (1995, s. 29-30) beskriver att själen inte är något naturligt eller något som vi fått av Gud, istället är det en produkt av makt. Den disciplinära makten i form av övervakning, bedömning och bestraffning skapar ett inre hos individen genom att normer och värderingar internaliseras. Det kan kopplas till cancel culture, där makten inte enbart påverkar den som blir “cancelled”, utan även de personer som deltar i “cancellandet”. Intervjuperson 3 talar om personer som är delaktiga i cancellandet, “Och så gör de sitt bästa för att trycka ner den personens åsikt och det den har sagt för att främja sin egen” (Intervju 3). Genom straffet av cancel culture normaliseras olika beteenden för en hel grupp och hur man bör agera när en kontrovers som denna sker (Foucault, 1995, s. 183). På så sätt blir cancel culture en del av den disciplinära makten, där individer bidrar till att upprätthålla normer genom att kritisera åsikter som avviker från det som uppfattas som socialt acceptabelt.

Intervjupersonernas egna upplevelser

Frågan “Har du någon gång slutat följa en offentlig person på grund av deras åsikter?” (Intervju 3) ställs till intervjuperson 3 då han svarar att det var en youtuber som han brukade kolla på som var rysk. Men när kriget mellan Ryssland och Ukraina bröt ut hade denna offentliga person uttryckt sig väldigt hatiskt, enligt intervjuperson 3, mot den ukrainska sidan. Detta fick intervjuperson 3 att göra en form av bojkott då han slutade följa och interagera med den offentliga personens inlägg direkt. Intervjuperson 3 säger dock att han inte tycker

detta är en form av cancelling då det inte stämmer överens med hans tidigare definition av begreppet.

Samma fråga ställdes till intervjuperson 1 och han svarade såhär:

“Ja, självklart om den offentliga personen switchar helt å hållet och bara gör content om den värdering som jag inte tycker om eller de värderingarna som jag inte tycker om. Då kommer jag ju att avfölja den för att jag inte längre tycker att den här personen är relevant i mitt liv. För jag håller inte med den här människan längre. Jag tycker inte att den här människans content är särskilt underhållande längre.” (Intervju 1)

Intervjuperson 1 beskriver hur han aktivt väljer att avfölja offentliga personer när deras värderingar inte längre överensstämmer med hans egna. Detta kan förklara hur cancel culture inte enbart handlar om organiserade kollektiva reaktioner, utan också om individuella handlingar av social gränsdragning, där mottagare genom exempelvis avföljningar och minskat engagemang aktivt tar avstånd från offentliga personer. På så sätt blir även vardagliga användarhandlingar en del av de processer där normer och värderingar bekräftas eller ifrågasätts på digitala plattformar.

Vidare frågas intervjuperson 1 om han själv någon gång anpassat sitt beteende, genom att exempelvis undvika att yttra en åsikt i rädsla för kritik eller konsekvenser och i så fall varför eller varför inte. Han förklarar då att det ibland sker i syfte att undvika större debatter eller reaktioner som upplevs som krävande. Personen framhåller att vissa åsikter inte uttrycks eftersom det i stunden inte känns relevant eller värt att gå in i en potentiellt konfliktfylld diskussion. Detta kan kopplas till analysens tidigare resonemang om självzensur, där individen anpassar sitt uttryck inte nödvändigtvis på grund av direkt rädsla, utan som en följd av en upplevd social förväntan. Utifrån Foucault kan detta förstås som ett exempel på hur den normaliserande blicken och sociala normer påverkar vad som anses vara “värt” att uttrycka, vilket vidare bidrar till en tystare offentlighet där vissa åsikter filtreras bort redan innan de formuleras offentligt (1995, s. 183-184).

När intervjuperson 2 blir frågad om hon har avstått från att uttrycka en åsikt i rädsla för kritik eller konsekvenser svarar hon följande:

“Ja, på nätet. Men jag tror inte det är så mycket rädsla för kritik. Jag tror bara att det här är så onödigt att argumentera med folk på nätet. Men jo, lite så. Ibland får jag upp något på TikTok som är helt skitdumt, jättecrazy. Och så tänker jag bara fan, jag måste ju lämna en kommentar här för att uttrycka min åsikt. Men sen tänker jag att de kan ju typ leta upp vem jag är.”

(Intervju 2)

Likt intervjuperson 1 uttrycker även intervjuperson 2 en form av självcensur i sina yttranden i sociala medier. Samtidigt verkar denna censur inte bero på upplevd social förväntan från omgivningen, utan snarare på en rädsla för digital övervakning och möjliga konsekvenser av det egna yttrandet. Detta kan kopplas till Foucaults teori om Panopticon, där medvetenheten om möjlig övervakning leder till att individen anpassar sitt beteende (Foucault, 1995, s. 204). Intervjuperson 2 uttrycker hur anonymitet i sociala medier inte är garanterat, vilket skapar en oro för att egna uttalanden kan få negativa konsekvenser. Utifrån denna rädsla väljer intervjuperson 2 att avstå från att uttrycka vissa åsikter, då de upplevda konsekvenserna väger tyngre än fördelarna med att yttra sig.

Slutsats

Syftet med studien har varit att undersöka hur unga vuxna förstår och resonerar kring cancel culture i relation till yttrandefrihet. För att besvara den första frågeställningen, F1: Hur tolkar unga vuxna publikreaktionerna på Zara Larssons uttalande om abort i relation till cancel culture?, visar resultaten att intervjupersonerna uppfattar reaktionerna som både legitima och problematiska. De anser att offentliga personer har ett särskilt ansvar för sina uttalanden eftersom de har stor påverkan på sin publik. Samtidigt uppfattas omfattningen av kritiken som ett exempel på hur sociala medier kan förstärka kollektiva reaktioner och skapa ett gruppträck där människor ansluter sig till kritiken utan att nödvändigtvis vara engagerade i sakfrågan. Publikreaktionerna förstås därför både som ett uttryck för ansvarsutkrävande och som en form av social bestraffning som riskerar att övergå till social utfrysning.

För att besvara den andra frågeställningen, F2: Hur resonerar unga vuxna kring relationen mellan cancel culture och yttrandefrihet i medier?, visar resultaten att intervjupersonerna uppfattar cancel culture och yttrandefrihet som sammanflätade fenomen med både positiva och negativa konsekvenser. Cancel culture uppfattas både som något som kan stärka och begränsa yttrandefriheten. Offentlig kritik ses som en viktig möjlighet för att hålla individer ansvariga för sina handlingar och uttalanden. Intervjupersonerna beskriver även hur rädslan för kritik, bojkott och sociala konsekvenser kan leda till självcensur och ökad försiktighet i det öppna samtalet. Därmed kan yttrandefriheten påverkas, inte främst genom formella begränsningar utan genom sociala normer och normtryck.

Utifrån Foucaults maktperspektiv kan cancel culture förstås som en form av disciplinerande social makt där sociala medier fungerar som arenor för ständig granskning, bedömning och normalisering. Analysen visar att människor inte enbart regleras genom lagar och regler, utan också genom sociala förväntningar på vad som är acceptabelt att säga och göra. Fenomenet kan därmed bidra till att upprätthålla normer och utkräva ansvar, men kan samtidigt skapa ett klimat där vissa individer väljer att begränsa sina uttryck i rädsla för negativa reaktioner.

Vidare forskning skulle kunna undersöka hur cancel culture påverkar människors vilja att uttrycka sina åsikter offentligt över tid, särskilt bland unga användare på sociala medier. Det hade även varit relevant att studera hur offentliga personer själva upplever fenomenet och vilka strategier de använder för att hantera kritik och risken att bli "cancelled". Eftersom denna studie främst bygger på ett mindre antal intervjuer hade framtida forskning också kunnat använda större undersökningar för exempelvis ålder, kön eller politiska värderingar. Andra teoretiska perspektiv hade dessutom kunnat tillämpas i framtida forskning, exempelvis forskning om digitala medier, gruppdyamik eller politisk polarisering, för att skapa en bredare förståelse av cancel culture som samhällsfenomen.

Sammanfattningsvis visar studien att unga vuxna ser cancel culture som ett komplext fenomen som befinner sig i gränsen mellan ansvarsutkrävande och social kontroll. Fenomenet uppfattas varken som enbart positivt eller negativt, utan som en process som samtidigt kan främja ansvarstagande och begränsa det öppna samtalet. Därmed blir den centrala slutsatsen att cancel culture, enligt de intervjuade unga vuxna, både kan fungera som ett sätt att upprätthålla sociala normer och bidra till självcensur.

Litteraturlista

Akademisk litteratur

Bryne, B. (2018). Qualitative interviewing. I Seal, C. (red.). *Researching Society and Culture*. Upl 4. SAGE Publications, 218-234.

Ezurmendia, J. och Carbonell, F. (2025). Cancel culture and due process of law: the use of social media against constitutional rights. *Zeitschrift für Rechtssoziologie* 45(1): 63–83.
<https://doi.org/10.1515/zfrs-2025-2007>

Foucault, M. (1995). *Discipline & Punish: The Birth of the Prison*. 2. uppl. New York: Vintage Books.

Gutting, G. (2019). *Foucault: A Very Short Introduction*. 2. uppl. (Oxford, 2019; online edn, Oxford Academic, 26 Sept. 2019),
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1093/actrade/9780198830788.001.0001> (Hämtad: 2026-05-30)

Holtug, N. (2025). *Identity Politics: Left and Right*. Oxford: Oxford University Press.

Liliequist, C. (2023). *Får man skämta om allt? : yttrandefrihet, berättigande och kontext i humor*. Nordlit, 51(2), 120–137. <https://doi.org/10.7557/13.6873>

Norris, P. (2023). Cancel Culture: Myth or Reality. *Political Studies* 71(1): s. 145-174.
<https://doi.org/10.1177/00323217211037023>

Rivas, C. (2018). Finding themes in qualitative data. I Seal, C. (red.). *Researching Society and Culture*. Upl 4. SAGE Publications, 431-452.

Seale, C. (2018). Philosophy, politics and values. I Seal, C. (red.). *Researching Society and Culture*. Upl 4. SAGE Publications, 9-23.

Sjöo, J. (2005). *Mainstream eller alternativ? Mediesyn och medieanvändning hos grupper inom sociala rörelser*. C-uppsats i medie- och kommunikationsvetenskap. Uppsala universitet, institutionen för informationsvetenskap.

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:130248/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad: 2026-05-29)

Tanner, C., Toffoletti, K., Grahame, J., Pienaar, K. och Robards, B. (2026). Media reporting of cancel culture: a narrative anatomy of Billie Eilish's cancellation. *Social Semiotics* 36(2): 155–171. <https://doi.org/10.1080/10350330.2026.2627178>

Ödmark, S. (2021). Moral Transgressors vs. Moral Entrepreneurs: The Curious Case of Comedy Accountability in an Era of Social Platform Dependence. *Journal of Media Ethics* 36 (4): s. 220-234. <https://doi.org/10.1080/23736992.2021.1967158>

Empiriskt material

Demirian-Genna, N. (2026). Zara Larsson efter abortskämtet: Förlorade tre miljoner dollar. Aftonbladet. 23 mars.

<https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/oEELPa/zara-larsson-efter-abortskamtet-forlorade-tre-miljoner-dollar> (Hämtad 2026-05-08)

@honeyhazelwood. (2026). TikTok-video om Zara Larsson och abortskämtet. (TikTok).

<https://www.tiktok.com/@honeyhazelwood/video/7612296416735546646?q=zara%20Larsson%20abortion&t=1779285346409> (Hämtad 2026-05-20)

Intervju 1. (2026). Intervju med anonym intervjuperson, genomförd den 13 maj 2026.

Intervju 2. (2026). Intervju med anonym intervjuperson, genomförd den 13 maj 2026.

Intervju 3. (2026). Intervju med anonym intervjuperson, genomförd den 13 maj 2026.

Bilagor

Bilaga 1.

Intervjuguide

1. Informerar intervjupersonen om etiska riktlinjer samt vad arbetet innebär:

Vi ska utföra intervjuer för vår B-uppsats på Lunds universitet där vi studerar medie- och kommunikationsvetenskap. Denna B-uppsats behandlar fenomenet cancel culture och dess möjliga påverkan på yttrandefrihet, med fokus på hur offentliga personer bemöts när de uttrycker kontroversiella åsikter. Som fallstudie undersöker vi Zara Larssons senaste kontrovers om abortfrågan. Arbetet kommer senare att publiceras och bli en offentlig handling. Deltagandet i intervjun är frivilligt och intervjupersonerna kan när som helst avbryta sitt deltagande och be att uttalanden tas bort. Intervjupersonernas identitet anonymiseras, och inga personuppgifter förutom dess kön och ålder redovisas i arbetet. Intervjun kommer att spelas in i ljudformat för att senare kunna lyssna tillbaka och transkriberas, inspelningen publiceras däremot inte.

Underskrift: _____

2. Visa intervjupersonerna artikel om Zara Larsson fallet:

<https://www.aftonbladet.se/nojesbladet/a/oEELPa/zara-larsson-efter-abortskamtet-forlorade-tre-miljoner-dollar>

Inledande frågor

- Ålder?
- Kön?
- Vad är ditt yrke/utbildning/sysselsättning?
- Hur ofta använder du sociala medier?

- Hur använder du dig av sociala medier? (privat/offentligt etc.), Följer du många offentliga personer eller endast personer du känner?

Kunskap

- Känner du till begreppet cancel culture?
- Hur skulle du definiera cancel culture med egna ord? (öppen fråga)
- Har du hört talas om Zara Larsson i samband med kontroverser eller kritik online innan idag?

Fallstudie

- Vad tycker du om Zara Larssons sätt att uttrycka sina åsikter (humoristisk ton)?
- Vad tycker du om kritiken som Zara Larsson fick för sitt uttalande?
- På vilket sätt kan kritiken mot Zara Larsson vara ett exempel på fenomenet cancel culture?

Attityder

- Vilka fördelar och nackdelar ser du med cancel culture?
- Tycker du att det är positivt eller negativt att offentliga personer tar ställning i samhällsfrågor? (följdfråga)
- Hur tror du att cancel culture påverkar samhällsdebatten/det öppna samtalet på lång sikt? (följdfråga)
- Var går gränsen mellan yttrandefrihet och ansvarstagande när man yttrar sig offentligt? (ex. konsekvenser, får man säga vad man vill?)
- Tycker du att offentliga personer riskerar negativa konsekvenser om de uttrycker sina politiska åsikter jämfört med om de avstår från att engagera sig helt? (be dem utveckla sitt svar) Vid frågor: berätta exempelvis om kändisar som inte delar politiska inlägg och att de får kritik för det.
- Hur ser du på ansvarstagande som genuint eller ett sätt att upprätthålla sin status/brand?
- Hur tycker du att samhället/omgivningen bör hantera kontroversiella åsikter från offentliga personer? (ex. plattformar, sponsorer, fans...)

- Ska företag/arbetsgivare kunna säga upp personer/samarbeten på grund av yttranden eller går det emot yttrandefriheten? Ska denna typ av makt kunna utövas? (ta upp ex. Zara Larsson fall/deal 3 milj.)

Yttrandefrihet

- Hur upplever du att människors sätt att uttrycka sig offentligt har förändrats över tid?
- På vilket sätt tycker du att cancel culture påverkar det öppna samtalet i medier?
- Har du någon gång avstått från att uttrycka en åsikt i rädsla för kritik eller konsekvenser?

Reaktioner

- Har du någon gång slutat följa en offentlig person på grund av deras åsikter?
- Hade du kunnat sluta interagera med en offentlig persons verk på grund av uttalanden som går emot dina värderingar?
- Känner du i så fall att det är moraliskt rätt att separera konstnären/kändis/artist från sitt verk? Var går (den moraliska) gränsen?
- Har du själv varit med om att någon i din närhet eller någon du följer har blivit cancelled? Vem i så fall? Var det rättfärdigat?
- Har du någon gång deltagit i att kritisera/bojkotta en person för deras uttalande?
- Var går gränsen mellan att ta ansvar utifrån legitim kritik och att bli cancelled?

Bilaga 2.

Transkribering

Exempel från Intervju 1:

Talare 1: Vad tycker du om kritiken då som Zara Larsson fick för sitt uttalande?

Intervjuperson: Jag kan tycka att företag som stängde ner deras potentiella framtida samarbete kanske tog i lite hårt. Samtidigt så vet jag inte vilket företag det är. Det kan lika bra vara ett företag som arbetar med abort. Men det fick man inte veta heller. Ja, men jag kan tycka att de överreagerade lite. Och alla som hatade på henne och hit och dit. Men kritiken

var ju förståelig. Jag tycker att det kanske inte är okej, men jag hade aldrig någonsin själv kommenterat under hennes inlägg med hat eller sånt, för hon är ju en riktig människa till slut.

Talare 1: Så du tycker inte att kritiken var rättfärdig?

Intervjuperson: Nej. Man är alltid i rätten att uttrycka sina känslor om man är arg eller sur eller det ena eller det andra. Men det var kanske lite överreagerande samtidigt.

Talare 1: På vilket sätt kan kritiken mot Zara Larsson vara ett exempel på fenomenet cancel culture?

Intervjuperson: Hon har ju sagt någonting uppenbarligen som många inte tycker om. Och då försöker många gånga upp sig på henne. Och göra så att hon på något vis förlorar både sponsorer, vilket de klarar av att göra ju. De klarar av att en sponsor drog tillbaka. Och sen så försöker de ju få henne att se så dum eller elak ut som möjligt så att så många som helst ska sluta tycka om henne. Det är ju någonting folk tycker om att göra. Speciellt när man är avundsjuk på människor som har mer kändisskap och mer pengar. Så är det ofta folk som vill trycka ner dem för att man själv ska må bättre.

Exempel från Intervju 2:

Talare 1: Ja. Och hur ser du på ansvarstagande alltså som offentliga personer – om det är genuint eller ett sätt att upprätthålla sin status eller sitt brand?

Intervjuperson: Det är svårt. Det känns som att man kan nästan känna det lite i hur de säger förlåt. Om det är en screenshot från Notes app på Instagram som någon lägger upp efter att ha gått helt bananas i sin livesändning då känns det som att ”okej här har du ju bara sökt hur säger jag förlåt till mina fans?” Och skrivit typ första bästa. Speciellt om det är en vägg av text eller om de inte gör någonting för att göra det bättre. Det var någon som gjorde bort sig någon gång och så typ ”shit det här var ju jättedåligt”, så de donerade en massa pengar till just den gruppen som de hade attackerat eller indirekt sårat. Så man kan ändå göra det på ett bra sätt.

Talare 1: Och hur tycker du att samhället eller omgivningen bör hantera kontroversiella åsikter från offentliga personer?

Intervjuperson: Alltså man måste ju komma ihåg samtidigt att det är ju bara kändisar. Zara Larsson är ju bara en tjej med en mic. Hon är ju ingen politiker. Visst kan man se upp till henne kreativt men kanske inte jag ska basera min politiska åsikt på henne.

Exempel från Intervju 3:

Talare 1: Upplever du att människors sätt att uttrycka sig offentligt har förändrats över tid?

Intervjuperson: Ja, med sociala medier så uttrycker man sig offentligt där. Innan gjorde man väl det på helt andra sätt. Då var det väl om man fick komma i någon tidning eller bara snacka med folk på någon offentlig plats. Så nu har man mycket större räckvidd och det är många fler som läser och det är många fler. Det är mycket mer polarisering nu med internet i tiden och så. Jag tror det är det som har gett upphov till att folk blir så upprörda av åsikter. Det är för att de är lite mer polariserade. Och ja, det är den stora ändringen, tänker jag. Internet och det hela.

Talare 1: På vilket sätt tycker du cancel culture påverkar det öppna samhället i medier?

Intervjuperson: Jag tycker det påverkar det väl negativt. Folk vågar ju inte säga vad de tycker för att de kanske missar sitt jobb eller missar sin bil. Eller dittan och dattan. Eller så blir de typ hotade på livet, blir doxade och så vidare. Det finns ju galna exempel på det. Det händer väl inte till alla, men folk vågar helt enkelt inte ta den risken. Att folk inte vågar uttrycka sig fritt är ju väldigt negativt.